

Această publicație
a apărut în parteneriat
cu Asociația
Ecologie-Turism
Nordica, cu sprijinul
Consiliului Județean
Maramureș

Mândru DE MARAMUREȘ

Celula 74, etajul II, închisoarea Sighet. 18 paturi ruginite de fier, de deasupra cărora privesc niște tineri. Niște copii. Primii deținuți politici din Maramureș: „lotul Vișovan”. Într-un colț, deasupra ușii, pare să se mai zărească un text zgâriat cu patos și disperare acum mai bine de 60 de ani: „Nu-i temniță să ne-nspăimânte”.

Nelu Dunca

Grigore Hotico

Ioan Ilban

Gheorghe Andreica

Nistor Man

Petru Codrea

„Legea disciplinei: fii disciplinat legionar, căci numai așa vei învinge, urmează-ți șeful și la bine și la greu;

Legea muncii: muncește cu drag în fiecare zi, răsplata muncii tale să nu fie câștigul, ci mulțumirea că ai pus o cărămidă la înălțarea legiunii și la înflorirea României;

Legea tăcerii: vorbește puțin, vorbește ce trebuie, vorbește când trebuie. Oratoria ta să fie oratoria faptei, tu înfăptuiește, lasă pe alții să vorbească;

Legea educației: trebuie să devii un altul, un erou. În cuib fă-ți toată școala, cunoaște bine legiunea;

Legea ajutorului reciproc: ajută-ți fratele căzut în nenorocire, nu-l lăsa;

Legea onoarei: mergi numai pe căile indicate de onoare, luptă și nu fi niciodată mișel. Lasă pentru alții căile infamiei, decât să învingi printr-o infamie, mai bine să cazi luptând pentru onoare”.

Deși tineri, mulți niște copiii, toți au intrat în pușcărie cu curaj. Și cu zâmbetul biruinței pe buze. Nu s-au plâns nici atunci, nici în anii plini de urgență care au urmat. Au continuat să lupte contra comunismului rezistând, rugându-se, cântând și păstrându-și principiile nealterate.

Cei 18 făceau parte dintr-o grupare legionară care activa în Sighetu Marmăției: Frăția de Cruce „Ionel Moța”, condusă de **Nistor Man**. Liderul lor spiritual era însă Aurel Vișovan, student și profesor la Liceul Dragoș Vodă din Sighetu Marmăției. Astăzi, din cei 18, mai trăiesc doar șase: **Ioan Ilban, Nistor Man, Gheorghe Andreica, Petru Codrea, Ioan Dunca și Grigore Hotico**. Restul s-au prăpădit, fie în pușcării, fie răpuși de bolile grele contactate în timpul regimului greu de detenție.

Era vara lui 1948. O vară ploioasă și ciudată, care îți bagă umezeala în oase la fel ca beciurile securității. Cei 18 tineri, elevi la liceul sighetean Dragoș Vodă, erau în vacanță. Acasă, la Ieud, Dragomirești, Vișeu... Auziseră că începuse prigoana, dar se gândeau că ei n-au făcut nimic rău. În fond, a crede în Țară, Neam și Dumnezeu nu poate fi infracțiune. Unii făceau parte din Frăția de Cruce „Ionel Moța”, condusă de Man Nistor, alții, din mănunchiul de prieteni. Se întâlneau săptămânal, discutau știrile politice, se rugau, citeau... Și se pregăteau pentru rezistența anti-comunistă, sub conducerea directă a lui Ioan Gavrilă Ogoranu.

Uneori, făceau marșuri pe dealuri și exerciții fizice. Dacă ar fi fost nevoie, urmau să se retragă în munți, să se ascundă, să facă orice. Dar să nu se supună. Ei au trăit lupta maramureșenilor împotriva activiștilor ucraineni care voiau alipirea județului Ucrainei, alegerile falsificate din 1946 și au auzit povești despre lagărele rusești... Alții, ca refugiați din Ardealul de Nord, au ajuns la studii în Bucovina și au aflat de acolo despre masacrele comise de sovietici împotriva populației românești. Știau că țara nu se îndreaptă într-o direcție bună și au decis să reacționeze, așa cum o puteau face niște elevi.

În cartea lui Marius Vișovan «Mărturii ale rezistenței anticomuniste din Maramureș», supraviețuitorii lotului povestesc cum au conștientizat pericolul comunist. Gheorghe Bulacu povestea că după ce s-a întors din refugiu a constatat că PCR preluase puterea și promovase în funcții persoane de origine etnică străină: «ca elev am văzut cum se manifesta propaganda comunistă în școală, glorificând ocupația sovietică și atacând valorile

tradiționale – creștine și naționale în care noi am fost crescuți. Din fericire, foarte puțini profesori și elevi de la Dragoș Vodă au aderat la principiile comuniste. Noi, elevii, deși eram tineri, eram perfect conștienți de pericolul comunist și atât în școală cât și în oraș încercam să ne opunem». Alții au cunoscut «pe viu» furia sovieticilor. De exemplu, prin 1945, Petru Codrea, care avea pe atunci 14 ani, a fost amenințat cu pistolul de un soldat sovietic. Mai mult, la Dragoș Vodă erau și elevi din dreapta Tisei, care cunoșteau mai bine teroarea sovietică. Așa, încet, a început să lege această organizație anticomunistă, care s-a bazat în primul rând pe educație creștină. De politică se vorbea prea puțin. În schimb, se vorbea de drepturile și libertățile pierdute.

Gheorghe Andreica explică în ce a constat activitatea «Frăției de Cruce»: „Era o organizație de tip legionar, de educație. Fără politică, fără arme. Cuprindea elita tinerilor. Eram educați în spirit naționalist și creștin”. Frăția mai avea o organizație subsidiară, numită „Mănunchiul de prieteni”, din care făcea parte și Andreica și în care tinerii învățau doctrina legionară și respectul pentru aceasta. Baza educației erau cele șase legi date de Corneliu Zelea Codreanu în „Cărticica șefului de cuib”:

„Legea disciplinei: fii disciplinat legionar, căci numai așa vei învinge, urmează-ți șeful și la bine și la greu; Legea muncii: muncește cu drag în fiecare zi, răsplata muncii tale să nu fie câștigul,

„Lotul Vișovan”

primii deținuți politici din Maramureș

În vara anului 1948, închisoarea de la Sighetu Marmăției a devenit închisoare politică, prin încarcerarea unui lot de 18 elevi și studenți, numiți ulterior „lotul Vișovan”. Pentru iubirea de țară, de Dumnezeu, de Căpitan, au stat în iadul închisorilor comuniste zeci de ani, terorizați de fiare ca „Maromet” sau Țurcanu. Astăzi, ar face la fel...

„În toamna anului 1948, am fost adus de la securitate la închisoarea din Sighetu Marmăției. Rămas singur în mijlocul celei, m-am întreat: «Oare voi fi în stare să rezist așa după cum aveam atâtea pilde ale înaintașilor?» Am rostit mai întâi o rugăciune Celui de Sus pentru a mă încuraja. Apoi, încet, am început să fredonez «Sfântă tinerețe legionară». Simțeam că-mi cresc puterile. La un moment dat, ajung la versul «Nu-i temniță să ne-nspăimânte» și, înviorat, mi-am zis: «Acesta trebuie să-mi fie îndemnul!». Drept pentru care, cu un ciob din geamul presupusei ferestre, am zgâriat în vopsea de deasupra ușii versul «Nu-i temniță să ne-nspăimânte», mărturisirea **Aurel Vișovan** în cartea „Dumnezeul, Dumnezeuul Meu, pentru ce m-ai părăsit?”, realizată cu sprijinul camaradului său, **Gheorghe Andreica**.

ci mulțumirea că ai pus o cărămidă la înălțarea legiunii și la înflorirea României; Legea tăcerii: vorbește puțin, vorbește ce trebuie, vorbește când trebuie. Oratoria ta să fie oratoria faptei, tu înfăptuiește, lasă pe alții să vorbească; Legea educației: trebuie să devii un altul, un erou. În cuib fă-ți toată școala, cunoaște bine legiunea; Legea ajutorului reciproc: ajută-ți fratele căzut în nenorocire, nu-l lăsa; Legea onoarei: mergi numai pe căile indicate de onoare, luptă și nu fi niciodată mișel. Lasă pentru alții căile infamiei, decât să învingi printr-o infamie, mai bine să cazi luptând pentru onoare”.

După o vreme, dacă dovedeau tărie de caracter, depuneau legământul. La Sighet, s-a depus de două ori legământul în acel an: „O dată iarna și apoi, pe la sfârșitul lui martie-aprilie. În total, în Frăție și în Mănunchiul de prieteni eram 18 tineri”. Andreica spune că activitatea grupării se reducea la propagandă, ședințe, rugăciuni, cântece legionare: „Țineam ședințe săptămânale, foarte solemne, și depuneam un jurământ: «Jur că nu voi trăda legiunea și camarazii mei de luptă»”. Deși organizația era secretă și nici tinerii nu îi știau pe toți camarazii lor, în mod ciudat, nedeslușit încă, securiștii au reușit să obțină o listă cu numele și adresa celor 18. Așa s-a declanșat prigoana. Prima din lungul șir care urma.

Arhitecții și orașul!

Dezvoltarea unei localități, a unui oraș, a unui județ are nevoie de o echipă de specialiști, printre care se regăsesc și arhitecții. Cei mai importanți din echipă. Frumozii nebuni ai marilor orașe, dar și ai unui cătun, arhitecții sunt cei care desenează destinul orașului, județului...

ȘTEFAN PASCKUCZ și **ILDIKO MITRU** sunt doi dintre cei mai cunoscuți arhitecți ai orașului. Fac parte din eleganta ligă a celor care au lucrări premiate, care au viziune și putere de a rescrie prezentul în culorile calde ale unui viitor pe care îl visăm. Împreună au pus bazele unei firme care are o denumire predestinată succesului: "SC 9Opțiune", oferă soluții pentru oricine și pentru orice. Lucrările celor doi arhitecți și ale echipei care s-a strâns în jurul lor au apărut în reviste de specialitate, în expoziții, în lucrări cu și despre arhitecți. Poate de aceea, Ștefan Pasckucz și Ildiko Mitru au inițiat organizarea unui forum internațional al arhitecților, în Baia Mare. O manifestare în care cei care ne desenează viața au venit în municipiul de pe Săsar pentru a arăta ce este nou, ce s-a mai făcut în această minunată lume a arhitecților. O recunoaștere a celor care trudesesc în Baia Mare, o bilă albă pentru oraș și din acest punct de vedere. Ștefan Pasckucz a terminat arhitectura în Cluj-Napoca și are studii post universitare de profil. Este arhitect, lucrează și în restaurare, urbanism și design. Este președinte al filialei N-V al Ordinului arhitecților din România. Are drept de semnătură în

registru urbanștilor din România și este expert cu drept de semnătură atestat în domeniul restaurării monumentelor istorice. Ildiko Mitru a terminat arhitectura la "Ion Mincu" în București și are studii postuniversitare în Belgia, Ungaria și Anglia. Este un recunoscut arhitect specializat în restaurarea monumentelor istorice.

În decursul anilor, cei doi arhitecți băimăreni au obținut numeroase premii: premiul I la concursul de idei pentru revitalizarea Centrului Istoric al municipiului Baia Mare.

PREMIUL I PE ANUL 2004 LA SECȚIUNEA ARHITECTURĂ CU OCAZIA EXPOZIȚIEI ANUALE A FILIALEI NORD VEST A ORDINULUI ARHITECȚILOR PENTRU PROIECTUL AGENȚIA DE PROTECȚIA MEDIULUI BAI A MARE MARELE TROFEU AL MINISTERULUI CULTURII ȘI CULTELOR – SECRETARIATUL DE STAT PENTRU PATRIMONIUL CULTURAL NAȚIONAL PENTRU CENTRUL DE AFACERI MILLENIUM III BAI A MARE – 2004

PREMIUL NICOLAE GHICA – BUDEȘTI AL MINISTERULUI CULTURII ȘI CULTELOR – SECRETARIATUL DE STAT PENTRU PATRIMONIUL CULTURAL NAȚIONAL PENTRU CENTRUL DE AFACERI MILLENIUM III BAI A MARE – 2004

PREMIUL "ARHITECT DESIGN 2005 – AMENAJĂRI EXTERIOARE" PENTRU REABILITAREA PIEȚII LIBERTĂȚII – BAI A MARE

PREMIUL ANUALEI DE ARHITECTURĂ 2008 LA SECȚIUNEA ARHITECTURĂ CU OCAZIA EXPOZIȚIEI FILIALEI NORD VEST A ORDINULUI ARHITECȚILOR PENTRU PROIECTUL BIROURI CIPLEA – BAI A MARE

PREMIUL ANUALEI DE ARHITECTURĂ 2008 LA SECȚIUNEA PROIECTE CU OCAZIA EXPOZIȚIEI FILIALEI NORD VEST A ORDINULUI ARHITECȚILOR PENTRU PROIECTUL ART CENTER – BAI A MARE

PREMIUL ANUALEI DE ARHITECTURĂ 2008 LA SECȚIUNEA RESTAURARE CU OCAZIA EXPOZIȚIEI FILIALEI NORD VEST A ORDINULUI ARHITECȚILOR PENTRU PROIECTUL HOTEL DIAFAN – BAI A MARE

PREMIUL ANUALEI DE ARHITECTURĂ 2009 LA SECȚIUNEA PROIECTE peste 1000 mp CU OCAZIA EXPOZIȚIEI FILIALEI NORD VEST A ORDINULUI ARHITECȚILOR PENTRU PROIECTUL MUZEU PRIVAT CETATELE – BAI A MARE

PREZENȚA ÎN LUCRAREA "51 DE BIROURI DE ARHITECTURĂ DIN ROMÂNIA" EDITATĂ DE BussinessWeek ROMÂNIA - 2010. Și multe altele... SC 9Opțiune, firma condusă și manageriată de cei doi arhitecți, alături de colegii lor, are multe realizări care pot fi admirate în Baia Mare și nu numai: Centrul Istoric al orașului, hotel Diafan, cafenea Lumiere, supermarketuri în Baia Mare, reabilitarea castelului Teleki din Coltău, cartiere de locuințe în localități maramureșene, parcuri și extinderi de parc, blocuri și multe construcții cu funcțiunea de birouri, lucrări unicate și unicate.

Arhitecții sunt cei care văd dincolo de nori, până în viitorul chiar îndepărtat. Baia Mare a avut parte de arhitecți buni și are în continuare maeștri ai planșetei de desen.

Interpretă de muzică populară, cu o voce unică și un stil autentic de interpretare, Titiana Mihali a fost supranumită „Privighetoarea Maramureșului”. Melodii precum "Mireasă, cununa ta" sau "Cine bea apă din vad" au dus peste hotare numele județului. Interpretarea sa de excepție a fost răsplătită cu numeroase premii și distincții internaționale.

Privighetoarea MARAMUREȘULUI

Titiana Mihali s-a născut la 29 noiembrie 1950, în Borșa, județul Maramureș.

La vârsta de 17 ani, este angajată la Ansamblul "Maramureșul" din Baia Mare, colaborând și cu Ansamblul "Cercănelul" din Borșa.

Grație talentului său, a obținut locul I la mai multe concursuri folclorice naționale. În anul 1963, la Festivalul internațional de folclor de la Dijon, Franța, Titiana Mihali primește "Colierul de Aur", trofeu care i-a fost înmănat chiar de către Charles de Gaulle, președintele Franței de la acea vreme.

Câțiva ani mai târziu, în anul 1968, în cadrul unui festival desfășurat în Polonia, este premiată cu "Cheia de aur" și "Cupa de cristal".

Întreprinde numeroase turnee în toate colțurile lumii: Macedonia, Bulgaria, Suedia, Norvegia, Egipt, Sudan, Libia etc. și își înregistrează o parte din repertoriu atât la Radio, cât și la Electrecord.

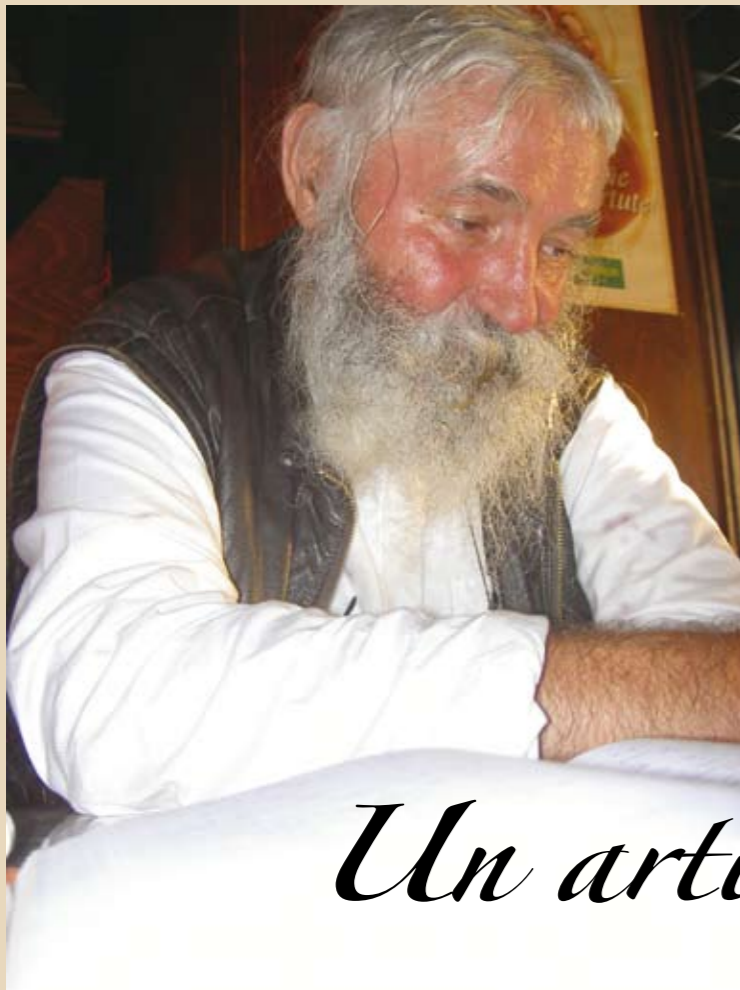
Titiana se căsătorește relativ târziu, la vârsta de 27 de ani, cu un căpitan de vas din localitatea Tândărei, județul Ialomița. Acest moment reprezintă pentru marea cântăreață ruperea de Maramureș, lucru care o va marca toată viața.

În anul 1981, aflându-se într-un turneu prin Europa și Orient, fiica ei de trei anișori, Titienuca, se stinge din viață, fără ca Titiana să fie anunțată. La întoarcerea din turneu, ea descoperă că primul ei copil era mort și îngropat de două săptămâni. Se spune că s-a dus la cimitirul unde a fost înmormântată fetița, a dezgropat-o și a strâns-o la piept. După Titienuca a mai avut încă doi copii: Aura și Aurăș.

La un an după moartea fetiței, Titiana suferă un preinfarct pe platourile de filmare și este dusă de urgență la Spitalul Fundeni din București, unde este operată pe cord deschis. În anul 1989, Titiana Mihali divorțează și se întoarce acasă, în Maramureș, fiind numită profesoară de canto la Școala Populară de Artă din Sighetu Marmăției. Din păcate, după doi ani, pe 11 septembrie 1991, privighetoarea cântecului popular maramureșean se stinge din viață, la doar 41 de ani. În 2005 este reînhumată în Borșa. În amintirea ei, de câțiva ani, în Borșa se organizează un festival de muzică populară.

În anul 1963, la Festivalul internațional de folclor de la Dijon, Franța, Titiana Mihali primește "Colierul de Aur", trofeu care i-a fost înmănat chiar de către Charles de Gaulle, președintele Franței de la acea vreme.

MIHAI OLOS

Un artist universal

Cântăreț, poet, grafician, pictor, sculptor, arhitect, geniu al improvizației și oralității, filosof țăran, Mihai Olos este un adevărat nomenclator artistic.

Născut în 26.02.1940 în Ariniș, Maramureș, Mihai Olos a urmat Institutul Pedagogic, Facultatea de Arte Plastice din Cluj, fiind vreme de 5 ani profesor de desen la Școala Populară de Artă din Baia Mare. Apoi, între 1977 – 1978 a fost docent pentru sculptură și arhitectură în lemn la Institutul de Artă și Comunicație Vizuală al Universității Justus Liebig din Gießen, Germania. Din 1965, începe șirul expozițiilor personale în întreaga lume, ducând peste tot geniul său și devenind un adevărat ambasador cultural al Maramureșului și României.

EXPOZIȚII PERSONALE (SELECȚIE)

- 1965 Muzeul de Artă, Baia Mare
- 1966 Complexul turistic, Borșa
- 1967 Galerile de Artă, Baia Mare
- 1968 Galeria Simeza, București
- 1969 Galleria La Feluca, Roma
- 1976 Muzeul Maramureșului, Sighetu Marmației
- 1977 Documenta Kassel în cadrul F.I.U. a lui Joseph Beuys
- 1978 Wickstadt
- 1980 Burgmannenhaus, Gießen
- 1984 „Mătrăguna”, Muzeul Literaturii Române, București
- 1987 „Desemncontinuu”, Galerile de Artă, Baia Mare
- 1988 Galerile de Artă, Baia Mare
- 1989 Nijmeegs Museum Commanderie van Sint-Jan
- 1993 Trigor Ignác Múzeum, Görög Templom, Vác
- 2000 „Retrospectivă”, Galerile de Artă, Baia Mare
- 2002 „Olospolis”, Poiana Codrului
- 2010 Expoziție personală Mihai Olos 70 – Galerile de Artă, Baia Mare
- 2010 Expoziție personală Mihai Olos – Muzeul național Brukental, Sibiu

PARTICIPĂRI LA EXPOZIȚII DE GRUP (SELECȚIE)

- 1967 „13 tineri artiști” cu prilejul colocviului „Constantin Brâncuși” la București
- 1968 Trienala din Milano – comisar Mihai Oroveanu
- 1973 „Tapiserie – Lemn”, Sala Dales, București – comisar Dan Hăulică
- 1974 „Arta și Orașul”, Galeria Nouă, București (expoziție personală în cadrul unei expoziții de grup, organizată pe structura lucrărilor lui Mihai Olos) – comisar Mihai Drișcu
- 1978 „Studio”, Galeria Bastion, Timișoara
- 1980 Bienala din Veneția, în pavilionul internațional o tablă de ardezie încadrată în instalația „Capitalul spațiu 1970 – 1977” a lui Joseph Beuys
- 1983 „Locul – Faptă și Metaforă”, Muzeul Satului, București
- 1993 „Tripodul de Aur”, Schaubühne, Berlin
- 1993 Künstlerhaus Schloß Wiepersdorf
- 1997 „Experiment în arta românească după 1960”, Teatrul Național, Galerile, București
- 2001 Trienala Internațională de Sculptură Mică, Galerija Murska Sobota, Slovenia
- 2002-2003 Conventul Pictural, Baia Mare
- 2009 Muzeul de Artă - expoziție cu lucrările artiștilor contemporani, Baia Mare
- 2010 Kesckemét, Ungaria.

PREMII

- 1970 Premiul Tineretului al Uniunii Artiștilor Plastici din România
- 1984 Premium Flacăra
- 1985 Primul Premiu – Simpozion de Ceramică, Baia Mare
- 1985 Medalia de Argint – Muzeul Fuji, Tokio
- 2010 Marele Premiu pentru Arte Plastice 2010 - UAP Baia Mare.

Mihai Olos a fost recompensat de curând cu Diploma de excelență pentru întreaga activitate desfășurată în serviciul artei. Recunoașterea a venit din partea Uniunii Artiștilor Plastici din România.

Povestea legendei lui

MARICEL VOINEA

Maricel Voinea este cel mai valoros handbalist pe care l-a avut Maramureșul, un fenomen, unul dintre cei mai iubiți sportivi din toate timpurile, o legendă.

S-a născut pe 17 martie 1959, la Galați. În 1972 își începe ucenicia în handbal, la Școala sportivă Bacău (joacă la Știința Bacău până în 1976). Între 1977-1989 activează la HC Minaur.

Traseu sportiv: '89-'92: Avidesa Valencia (Spania); '92-'94: Leutershausen (Germania); '94-'98: Northhorn (Germania); 1989-2000: Ibbenburen (Germania), antrenor-jucător, reușește promovarea; 2000-2002: Lansberg (Germania), antrenor-jucător, reușește promovarea; 2002-2004: Furstenfeldbruk (Germania). Dublu campion mondial universitar ('82 și '85), medaliat cu aur la Supercupa campionilor mondiali și olimpici ('83), două medalii de bronz la Jocurile Olimpice ('80 și '84). Este inventatorul unui efect care-i poartă numele.

Legătura care avea să-i marcheze viața cu handbalul a început prin anii 1970, apoi s-a dezvoltat. Făcea mai multe sporturi, dar handbalul a rămas prioritatea și dragostea lui. Juca la HC Știința Bacău și prin 1976, puștiul care dădea goluri pe bandă rulantă s-a trezit cu oferte de la echipe importante. La un meci fusese văzut de Lascăr Pană, așa că printre „pretendenți” se afla și Minaur Baia Mare. La finalul sezonului 1977-1978, Voinea și-a adăugat la palmares primul trofeu: Cupa României la handbal masculin, aflată la prima ediție!

Tot în aceeași perioadă, a exersat efectul Voinea. Aruncarea care l-a dus în istoria handbalului mondial. Atunci, prin anii '70, rușii inventaseră apărarea agresivă, la 10-11 metri de poartă. Curând, multe echipe, inclusiv de club, au preluat acest stil. Maricel Voinea vroia să dea goluri. Așa că a căutat soluții. A început să exerseze cu mingea, iar în 1979, într-un meci cu Elveția, și-a lansat celebrul „efect Voinea”. Maricel Voinea a fost unul dintre puținii sportivi care au reușit să plece, cu contract, în străinătate, în timpul regimului comunist, întâi în Spania, apoi în Germania.

În 1999, a fost numit antrenorul formației HC Ibbenbüren, cu care a reușit promovarea în prima ligă germană de handbal în anul 2000. În 2002, de data aceasta în calitate de antrenor-jucător al formației TSV Landsberg, a reușit să repete performanța. Și-a încheiat cariera de jucător în 2002, când a ajuns la Fürstenfeldbruck, o echipă din liga a patra germană. Aici a mai antrenat doi ani, stabilindu-se definitiv în acest oraș și retrăgându-se din activitatea de antrenor în 2004.

Deși nu mai joacă, Maricel Voinea a rămas la fel de apropiat de handbal.

Desemnat al doilea sportiv maramureșean al secolului, Maricel Voinea este căsătorit cu Eugenia, are un fiu, Bogdan, și un nepoțel care speră să-i moștenească pasiunea pentru handbal.

Legătura care avea să-i marcheze viața cu handbalul a început prin anii 1970, apoi s-a dezvoltat. Făcea mai multe sporturi, dar handbalul a rămas prioritatea și dragostea lui.

„Am iubit handbalul cu patimă și i-am dat totul. Am prins însă târziu trenul străinătății, la 30 de ani. Dar mă simt împlinit ca jucător Aș fi vrut să antrenez mai mult”

Maricel Voinea

Mănăstirea „Sfânta Ana” - Rohia a fost sfințită abia în 1926, de către vrednicul de pomenire, episcopul Nicolae Ivan al Clujului, la 15 august, de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, care a devenit hramul mănăstirii. Astfel a luat ființă „primul așezământ de acest fel” în Ardealul alipit.

MĂNĂSTIREA născută DIN VIS

Printre valo-
roasele
monumente
bisericești
și de artă
religioasă,
care atrag
admirația
și prețuirea
vizitatorilor
din țară și
de peste
hotare, un
loc de frunte
îl ocupă și
Mănăstirea
„Sfânta Ana”
-
Rohia, din
„Țara Lă-
pușului”,
judetul
Maramureș.

Începuturile mănăstirii sunt legate de persoana preotului ortodox român Nicolae Gherman (1877-1959), paroh în satul de la poalele Dealului Viei - Rohia, deal pe care se găsește așezată mănăstirea.

Preotul ctitor a zidit mănăstirea în memoria fiicei sale, copila Anuța, pe care a pierdut-o, fiind chemată la Domnul în noiembrie 1922, la vârsta de numai 10 anișori. Această fetița s-a făcut un binevestitor al voii Domnului căci, nopți de-a rândul, copila îi apărea în vis tatălui ei, rugându-l să construiască o casă Maicii Domnului” în Dealul Viei din hotarul Rohiei.

La început, îndureratul părinte tănuia în inima sa visele, până când, într-o zi, o femeie credincioasă, Floarea lui Ilie, a venit la el și i-a spus : „Părinte, de ce nu ascuți glasul lui Dumnezeu, care-ți poruncește prin copila Anuța, să faci casă Maicii Domnului în Dealul Viei?” Nedumerit, părintele o întreabă - „ce casă să fac Maicii Domnului?” la care femeia i-a răspuns - „Mănăstire să faci, părinte!” În acel moment, părintele Nicolae și-a dat seama că este vorba de o hotărâre divină și, cuprins de o liniște sufletească, s-a hotărât să construiască o mănăstire în amintirea copilei sale și pentru mângâierea credincioșilor din aceste părți. Sprijinit de consătenii săi, părintele hotărăște ridicarea Sfintei Mănăstiri într-o poiană numită „la stejarul lui Pinte” unde, potrivit obiceiului, a fost înfiptă o cruce. Peste câteva zile, însă, constată uimiți că crucea pe care

o așezaseră în poiană nu mai era la locul ei, ci se afla în altă parte, tocmai pe pindenul dealului pe o stâncă. Bănuind că o mână răuvoitoare a săvârșit această mutare, crucea a fost adusă și așezată la locul ei, iar un credincios, pe nume Alexandru Pop, a rămas de pază peste noapte. Seara târziu când a început să ningă credinciosul s-a întors acasă. A doua zi, de dimineață, când a ajuns acolo, deși nu era nici o urmă pe zăpada proaspăt căzută, crucea nu era la locul ei, ci a fost din nou găsită pe locul unde se află actuala biserică a mănăstirii. Cu toții au considerat că acesta nu poate fi decât un semn revelat prin care s-a arătat locul unde să fie construită biserica sfintei mănăstiri.

Lucrările pentru ridicarea bisericii au început în anul 1923. După multe greutăți, cu sacrificii mari, și ajutat de entuziasmul și brațele sutelor de credincioși, s-a reușit ca în timp de doi ani să fie ridicată o biserică modestă și o casă monahală. Mănăstirea a fost sfințită abia în 1926, de către vrednicul de pomenire, episcopul Nicolae Ivan al Clujului, la 15 august, de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, care a devenit hramul mănăstirii. Astfel a luat ființă „primul așezământ de acest fel” în Ardealul alipit. Multă vreme, așezământul a rămas la stadiul de schit, neputându-se dezvolta din cauza accesului foarte greu. Mănăstirea s-a putut dezvolta după 1965 și mai ales 1970, când s-a introdus curentul electric și s-a amenajat drumul de acces.

Râvna și dăruirea unor stareți cu reală vocație a îmbogățit patrimoniul mănăstirii Rohia, patrimoniu care astăzi se compune din următoarele valori: „Casa de Stejar” (1965), „Casa Stareției” (1969-1972), „Casa cu Paraclis” (1973-1975), „Casa Poetului” (1977-1979), „Altarul de vară” (1980-1983), „Poarta maramureșeană” de la intrare în incinta mănăstirii (1988), „Casa Alba” (1988-1992), „Poarta din sat” (1999 - 2001), „Colțul maramureșean” compus dintr-o casă și o biserică de lemn (2001) ș.a.

Una din realizările foarte importante ale acestui așezământ a fost, este și va rămâne faptul că aici, pe parcursul celor peste 70 de ani de existență, sute de mii de români și-au găsit materializate năzuințele unității de neam și credință.

Astăzi prin reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române, Mănăstirea „Sfânta Ana” - Rohia se afla sub oblăduirea canonică a Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului. Ea este situată în „Țara Lăpușului”, un prea frumos, pitoresc și binecuvântat colț de țară românească, la cca. 50 km de orașul Baia Mare și 43 km de orașul Dej, în hotarul satului Rohia ce aparține orașului Târgu Lăpuș, în mijlocul unui codru de fag și stejar, pe coama unei coline ce poartă numele „Dealul Viei”, la o altitudine de aproximativ 500 m.

Așezată într-un cadru pitoresc, pe coama unui deal, în mijlocul unei păduri de fag și de stejar, Mănăstirea Rohia constituie locul privilegiat al căutătorilor de liniște și reconfortare sufletească, al iubitorilor de frumos artistic și natural.

Colegiul Național „Vasile Lucaciu” Baia Mare a îndrăznit și a gândit!

Toți cei care au trecut pragul Colegiului Național „Vasile Lucaciu” Baia Mare, la începutul primăverii, au avut parte de o surpriză: pereții dinspre curtea liceului atrăgeau atenția printr-un „makeover” inedit, realizat într-un weekend, de un grup de aproape 40 de elevi, îndrumați de profesoarele Carmen Matiaș și Denisa Podină.

Totul a început în luna februarie a acestui an. Asociația Secular-umanistă din România (ASUR) a sărbătorit Darwin Day 2012, prin lansarea celui mai mare concurs național interșcolar pe tema evoluției. Concursul s-a adresat elevilor și profesorilor de la școlile generale și liceele din întreaga țară. Miza concursului a reprezentat-o cinci laboratoare de informatică. De asemenea, școlile câștigătoare au primit cărți, reviste și vizite gratuite la Muzeul de Geologie din București. La concurs, elevii de la Colegiul Național „Vasile Lucaciu” au obținut unul din marile premii: un laborator de informatică, dotat cu 27 de calculatoare.

„Etapa de jurizare a concursului a fost una extrem de dificilă, deoarece multe echipe au avut proiecte remarcabile. Echipa Colegiului Național „Vasile Lucaciu” s-a numărat printre câștigători, deoarece a reușit să impresioneze juriul prin metodele diverse de implicare a elevilor și prin creativitatea de care a dat dovadă”.

Toma Pătrașcu,
vicepreședintele ASUR

„Tema proiectului fiind evoluția, implicarea celor de la „Vasile Lucaciu” a fost una ridicată. La majoritatea activităților au participat 50 de elevi, iar la flashmob au spus „prezent!” peste 300 de elevi. De la începutul lunii martie și până în 22 mai 2012, ei au realizat o expoziție care a fost amplasată pe mai multe nivele ale școlii, o pagină web, un film, o sesiune de comunicări, flashmobul menționat și, totodată, au oferit o imagine nouă garajelor de lângă liceu, acoperind cu graffiti peste 30 de metri”.

Prof. Carmen Matiaș, coordonatorul proiectului

Asociația Secular-umanistă din România (ASUR) a sărbătorit Darwin Day 2012, prin lansarea celui mai mare concurs național interșcolar pe tema evoluției.

În cele patru decenii de existență, Spitalul Județean a avut șapte directori:

Dr. Constantin Opriș (1972-1990),
Dr. Ivan Peter (1990-1992),
Dr. Ioan Blăjan (1992-1997, 2009),
Dr. Ioan Roman (1997 – 2001),
Dr. Constantin Prie (2001-2004),
Dr. Dănuț Mureșanu (2005-2009),
Conf. Dr. Călin Pop (2009 - în prezent).

Inima profesionalismului DIN SĂNĂTATEA MARAMUREȘEANĂ

Este un profesionist de excepție, și un manager de excepție. Prin proiectele derulate în ultimii ani, Spitalul județean „Dr. Constantin Opriș” se situează pe aceeași treaptă cu marile centre universitare din țară. Doctorul **CĂLIN POP** nu-și atribuie însă merite, ci, cu modestie, spune că are onoarea și privilegiul contribuției la dezvoltarea spitalului.

Euro, care a fost obținut cu sprijinul CJ și care după un an și jumătate de gesturi diagnostice realizate la peste 250 de pacienți, din acest an, practic din martie, face și terapie, pentru că am fost cuprinși în programul național de angiografie coronariană, de dilatare coronariană, având în acest an 26 de proceduri asigurate prin program. A urmat 2010-2011 recuperarea datoriilor pe care actuala echipă de management le-a moștenit. Stingerea lor era o prioritate. Erau 130 de miliarde de lei vechi la furnizori și 120 de miliarde la personal. Ele au fost stinse la finele anului trecut. În 2011 am reușit să achiziționăm prin fonduri proprii acel aparat de osteodensimetrie, un aparat care deschide perspectiva diagnosticului și tratamentului osteoporozei și afecțiunilor locomotorii la o gamă mai largă de pacienți. Înainte era un singur aparat la unitate medicală

privată. Noi am cumpărat acest aparat din fonduri proprii și ne bucurăm pentru că este extrem de cerut. Plus că permite diagnosticul în afecțiuni de reumatologie, ostopedie, recuperare. Tot în acel an am reușit să dotăm secția de recuperare cu 5 aparate noi, cam de 25.000 de Euro, și, evident, a început investiția legată de reabilitarea spitalului județean, derulată prin Consiliul Județean, și despre care s-a tot vorbit, este o mare oportunitate pentru spital. Diferențele se văd în acest corp G, unde condițiile sunt absolut diferite de ce a fost”. Acestor proiecte se adaugă RMN-ul, care va fi pus în funcțiune peste câteva luni și investiția de la UPU. Practic, datorită managementului profesionist și dăruirii lui Călin Pop, în acest an, când spitalul aniversează 40 de ani de viață, traversează poate cea mai benefică perioadă din istoria sa.

„Din 2010, spitalul a intrat pe o spirală ascendentă, care nu se regăsește la alte spitale din jur și care a început cu acel angiograf de 300.000 de Euro, care a fost obținut cu sprijinul CJ și care, din acest an, practic din martie, face și terapie, pentru că am fost cuprinși în programul național de angiografie coronariană”.

Masca geniului

Oscar Wilde spunea „Dă-i omului o mască și va spune tot adevărul”. Un artist din Săcel, **VASILE ȘUȘCA**, a umplut lumea de măști, spunând prin ele adevărul despre geniul popular maramureșean.

Mai în glumă, mai în serios, Vasile Șușca a umplut lumea de „draci”. La propriu. Din 1991, Vasile Șușca face, cu multă imaginație, măști realizate din piele de capră și de oaie. Este un meșteșug realizat cu multă dăruire. Măștile sale sunt hilare, triste sau grotești.

Departate de a fi niște simple accesorii, măștile populare realizate de Vasile Șușca reprezintă o lume fantastică străveche, dominată de spirite și tradiții maramureșene. Originea lor se pierde în preistorie, unde personaje mistice conduceau întreaga societate. Operele lui de artă au ajuns în toată lumea, la personalități cunoscute sau simpli colecționari.

EXPOZIȚII ÎN ȚARĂ

Sighetul Marmăției,
Vișeu de Sus, Borșa, Baia Mare
București
2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005

Timișoara,
Cluj Napoca, Brașov,
Sighișoara, Sibiu

EXPOZIȚII ÎN STRĂINĂTATE

2005 - Ungaria – Festivalul de turism Budapesta
2004 - Finlanda – Festivalul de turism din Helsinki
2004 - Germania – Festivalul Ulm al țărilor Dunărene
2004 - USA – Festivalul din Philadelphia
2003 - Slovacia - Ceemarkos
2002 – Austria – Viena, Târgul Internațional de Turism
2002 – Germania – Berlin, Târgul Internațional de Turism
2001 – Germania – Berlin, Târgul Internațional de Turism
2000 – Italia - Carnavalul din Veneția

Operele de artă ale lui Vasile Șușca au ajuns în toată lumea, la personalități cunoscute sau simpli colecționari.

CETĂȚILE MEDIEVALE ale zonei Someș-Chioar

Centru politic și militar al domeniului Chioar, cetatea de piatră a fost ridicată în secolul al XIII-lea (atestată documentar în 1319) pe un câmp izolat, într-o cotitură a râului Lăpuș: „Cetatea este situată la peste 400 m altitudine, pe șeaua unui deal înconjurat de apa Lăpușului, care realizează la poale un defileu între stânci” (Viorica Ursu, Traian Ursu, 1980).

În anul 1378, Cetatea a fost donată voievozilor Balc și Drag și fratelui lor Ioan, urmașii voievozilor Dragoș din Maramureș, care au păstrat-o până la stingerea ultimului reprezentant al familiei (1555).

Dintr-un document din 1556 rezulta că domeniul Chioarului cuprindea 67 de localități.

Între 1599 și 1600, cetatea și domeniul s-au predat armatei lui Mihai Viteazul. La acea dată, Chioarul a devenit district - parte a unui comitat, cu o anume autonomie.

După 1662, Mihai Teleki este numit în funcția de căpitan al Cetății Chioar, ulterior familia extinzându-și influența asupra întregului ținut. Spre sfârșitul secolului, răscoala lui Rákóczi mătura Transilvania, iar chiorenii profită de ocazie și se ridică împotriva lui Teleki. După Pacea de la Satu Mare (1711), „autoritățile nobiliare austriece hotărâsc

dărâmarea Cetății Chioar, pentru a se evita regruparea aici a forțelor antihabsburgice”, fiind dărâmată cu tunurile în 1718.

Bech/Becs (jud. Maramureș)

O asemenea localitate nu mai există astăzi. Se afla pe malul drept al Someșului, în preajma orașelului Seini. A fost o cetate regală a cărei dată de fundare nu se cunoaște, ca multor altora, ce apare menționată în anul 1364 (castrum suum regium Bech nuncupatum), când este donată de regele Ludovic I, lui Balc și Drag, voievozii românilor.

În 1424 la divizarea moșiei, pe seama urmașilor donațiilor, notarii au menționat că un locus castelli rămâne proprietate comună. Nici că se putea o încheiere mai evidentă de istorie: cetatea fusese abandonată, dacă nu demolată și distrusă, și numai locul ei era cunoscut.

Cetatea Chioarului a fost construită în secolul al XIII-lea, ca cetate de pază. Ea a aparținut multă vreme voievozilor din Maramureș, iar în 1718 a fost demantelată.

Între 1599 și 1600, cetatea și domeniul s-au predat armatei lui Mihai Viteazul. La acea dată, Chioarul a devenit district - parte a unui comitat, cu o anume autonomie.

Rațiunea acestei istorii scurte, care nu a depășit un veac, pare să rezide nu doar în necesitate ieșirii din indiviziune a stăpânilor ei, ci de apropierea cetății de la Seini, care fusese poate construită de către nobilii Pok din Medieșul Aurit.

Din anul 1335, avem o Zynyrwarally, adică localitatea „Sub cetatea Seinelor”, nume ce reclamă prezența unei cetăți în directă relație cu Seiniul.

„Cetatea este situată la peste 400 m altitudine, pe șeaua unui deal înconjurat de apa Lăpușului, care realizează la poale un defileu între stânci” (Viorica Ursu, Traian Ursu, 1980)

Izvorul Albastru AL IZEI

Pe raza comunei Săcel se află una dintre cele mai complexe și inedite rezervații naturale din Maramureș: Izvorul Albastru al Izei. Peștera și izbul cu același nume atrag anual zeci de turiști, speologi, vânători și scafandri.

În timpul verii, izbul e plin ochi de monede aruncate de turiști. Nimeni nu știe cu exactitate care-i motivul acestei practici. Unii susțin că astfel vor avea noroc, alții pur și simplu vor să răsplătească frumusețea naturii.

Ede ajuns să privești stâncile golașe, sau brazii înalți pentru a înțelege de ce dorește Primăria Săcel să dezvolte turismul în zonă și să scoată niște teren din circuitul silvic pentru amenajarea de baze turistice. Cu cât urcăm însă, apa devine tot mai limpede. După minute bune de mers, ajungem într-un soi de poieniță.

Dincolo de "perdeaua" de brazi se zărește fundația brăzdată de crăpături a unei filigorii în care luau masa turiștii.

Pe niște trepte acoperite de mușchi coborâm la Izbul Izei. La circa doi kilometri mai sus se află Tăul Muced, locul de unde izvorăște Iza. Imediat în apropierea izvorului, râul dispare sub pământ, pentru a ieși din nou la suprafață după 2 kilometri, în locul numit Izbul Izei. În timpul verii, izbul e plin ochi de monede aruncate de turiști. Nimeni nu știe cu exactitate care-i motivul acestei practici. Unii susțin că astfel vor avea noroc, alții pur și simplu vor să răsplătească frumusețea naturii.

Câțiva kilometri mai sus se află Peștera Izvorul Izei, una dintre cele mai complexe și frumoase din zonă. Tocmai datorită accesului greoi, și faptului că peștera e brăzdată de ape, în zonă vin anual zeci de speologi.

Ultima explorare de care știu localnicii a avut loc chiar anul trecut, când peștera a fost cartată pe o lungime de 498 m de către speologi de la Institutul de Speologie "Emil Racoviță" din Cluj-Napoca, de la Clubul de Speologie Montana Baia Mare și de către studenții din Cluj.

Se spune însă că și izbul Izei ar duce spre o peșteră. Probabil acesta e și motivul pentru care localnicii spun că anual locul atrage câțiva scafandri veniți special pentru scufundări în izbul. Din păcate, oamenii spun că nu toți cei care au coborât în ape s-au întors la suprafață.

IOSIF MĂRTURISITORUL

Cei care l-au zărit pe Sfântul Iosif Mărturisitorul, așa cum stă zugrăvit într-o bisericuță din Sighet, l-au asemănat cu un uriaș care ar putea cuprinde întreg Maramureșul. De fapt, sfântul chiar cuprinde întreg Maramureșul, protejându-l. Pentru că în rugăciuni e numit "ocrotitor al credincioșilor maramureșeni".

Canonizat de câțiva ani de Sinodul Bisericii Ortodoxe, sfântul a rămas puțin cunoscut în județ. Unii spun că misterul care continuă să-l învăluie și după moarte și după canonizare ar fi de fapt un refuz. Sfântul refuză lauda oamenilor, cu pioșenia și bunul simț caracteristic originii sale țărănești.

Sfântul Iosif Mărturisitorul s-a născut în secolul al XVII-lea, într-un sat din Năsăud, într-o familie de creștini ortodocși. A trecut drept "maramureșean", pentru că a dobândit învățătură de la preoții satelor și mergând prin mănăstirile și schiturile Maramureșului. Este hirotonit preot, după care, în anul 1690 este ales episcop al Maramureșului, fiind hirotonit de mitropolitul Moldovei de la acea vreme, Dosoftei. Reședința episcopală a fost la început în incinta mănăstirii Sfântul Mihail din Peri, dar când aceasta a fost desființată, scaunul episcopal s-a mutat la mănăstirile Giulești și Budești din Maramureș.

Dicționarul Sfinților Ortodocși îl prezintă ca "un neobosit apărător al credinței ortodoxe, îmbărbătându-și fără preget păstoriții să păstreze învățăturile Bisericii, într-o vreme în care presiunile pentru uniație sau pentru trecerea la calvinism, venite din partea conducerii străine, erau tot mai

numeroase". Potrivit aceleiași surse, în anul 1701, Sfântul a fost chemat la Viena, unde i s-a propus renunțarea la ortodoxie, în schimbul unor avantaje materiale. A refuzat categoric, ceea ce a dus la iscarea unui val de acuze injuste și calomnii. În cele din urmă a fost arestat și întemnițat, dar nu pentru multă vreme, deoarece la presiunile românilor maramureșeni a fost eliberat. Patru ani mai târziu este iarăși adus la judecată și condamnat, dar iarăși intervin românii maramureșeni, așa că la sfârșitul anului, Sfântul va fi eliberat, interzicându-i-se însă dreptul de a mai rămâne în fruntea comunității ortodoxe din Maramureș. În anul 1711 va reveni însă în scaunul episcopal, dar fiind slăbit de atâtea suferințe, își dă viața în mâinile Domnului, la scurtă vreme după aceea. Surprinzător, astăzi nici mănăstirea Peri nu poartă hramul "Sf. Iosif Mărturisitorul" și nici bisericuța veche din satul Mănăstirea, unde se spune că ar fi fost îngropat Sfântul.

Deși unele mărturii și înscrisuri arată că Sfântul ar fi îngropat în ciudata așezare Mănăstirea, care aparține de comuna Giulești, deocamdată nu au fost făcute niciun fel de cercetări care să susțină sau să infirme această "teză". Motivul ar putea fi legat și de atitudinea oamenilor din sat.

ocrotitorul
Maramureșului

În 24 aprilie, Ortodoxia îl cinstește pe Sfântul Iosif Mărturisitorul, singurul sfânt al Maramureșului. Prea puțin cunoscut, Sfântul refuză parcă și astăzi lauda oamenilor, ascuns într-un mormânt tănuțit despre care nimeni nu știe cu exactitate unde se află.

În mod ciudat, satul în care este îngropat singurul sfânt maramureșean recunoscut de calendarul ortodox se spune că este blestemat de ...călugări.

La intrarea în bisericuță se află un alt mormânt, despre care se spune că ar fi al unui călugăr. Și nu doar numele satului, ci și „nașterea” lui se leagă de această mănăstire. Se spune că localitatea a luat ființă în urma stabilirii în zonă a credincioșilor veniți în pelerinaj la o mănăstire de călugări. Dar, nu peste mult timp, oamenii i-au alungat pe monahi, iar aceștia, înainte să plece, au aruncat un blestem asupra satului: să nu se înmulțească și să nu sporească niciodată.

Și, într-adevăr, populația satului a rămas constantă în ultimii ani. Iar sătenii cred că, dacă trupul Sfântului n-ar fi înmormântat în satul lor, "cine știe ce-ar fi fost de noi". Unii spun că, povestea cu călugării ar fi pornit de o comoară care ar fi fost ascunsă în biserică. Astăzi oamenii cred că acea comoară există, dar nu constă în galbeni și pietre prețioase, ci e trupul Sf. Iosif Mărturisitorul, ocrotitorul lor și al întregului Maramureș.

DE MARAMUREȘ
Gazeta

Baia Mare, Bd. Traian 23/9
Tel. 0728-836 348, 0362-401 332
fax 0362-401 331
www.gazetademaramures.ro

Fondator

Dan **PÂRCĂLAB**

Director general

Ioana **LUCĂCEL**

Redactori

Mircea **CRISAN**

Nicolae **TEREMTUȘ**

IT/DTP

Ada **FONAI**

CODICELE de la IEUD

cea mai veche carte religioasă românească

La Ieud a fost descoperit "Codicele de la Ieud", cea mai veche carte religioasă românească, care datează din 1364. Exemplarul original se află astăzi la Biblioteca Academiei Române. Are pe prima pagină anul 6900, pe care unii cercetători l-au descifrat ca fiind 1391-1392.

Considerat cel mai vechi text scris cu litere chirilice, dar în limba română, manuscrisul cuprinde Legenda Duminecii și două omilii legate de Joia și Duminica Paștilor și este păstrat de Biblioteca Academiei Române.

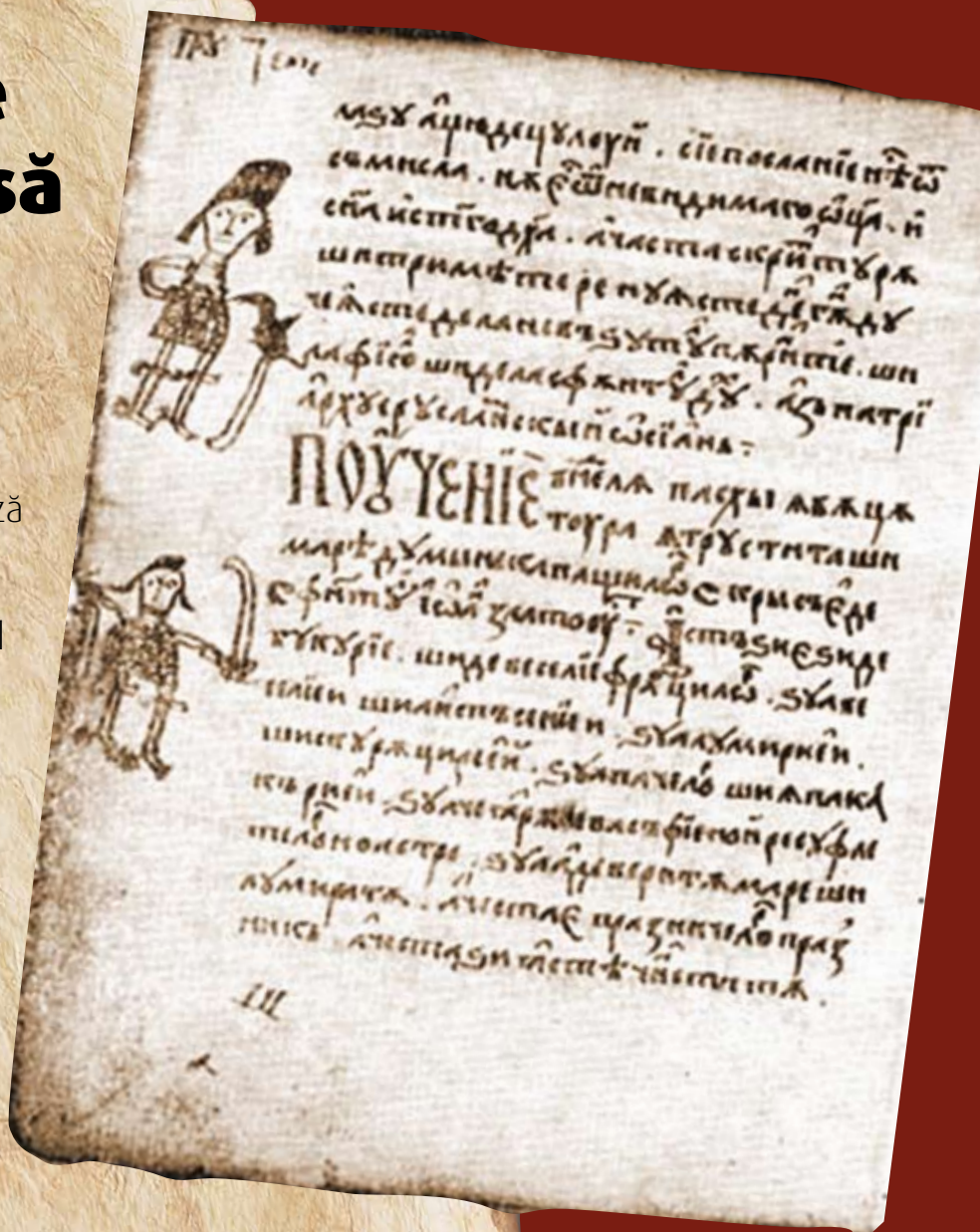
Există ipoteze contradictorii în privința datării acestui document, dar fără argumente științifice. Astfel, Ioan Bianu l-a datat în anii 1560-1580, informație preluată și de „Istoria Literaturii Române”, editată de către Academia Română.

Alexandru Rosetti și Petre P. Panaitescu, prudenți și preciși, l-au atribuit, corect, secolului XVII. Apoi, Mirela Teodorescu și Ion Gheție au scos prima și până acum singura carte dedicată acestui Codice, intitulată „Manuscrisul de la Ieud” (Editura Academiei RSR, București, 1977). Ei au datat hârtia pe care a fost copiat manuscrisul, ca fiind produsă în anii 1621-1626, la moara poloneză de la Mniszek.

Alții, precum Aurel Socolan, au extins datarea hârtiei în intervalul maxim 1610-1640. În cazul că s-ar confirma că data redactării codicelui este 1391, Scrisoarea lui Neacșu, din 1521, nu ar mai fi cel mai vechi text în limba română, cunoscut până în prezent.

Un alt document medieval în limba română, de mare importanță, este „Manuscrisul de la Ieud”, descoperit de către Andrei Bârseanu în 1921, în podul bisericii vechi. Tot aici a funcționat și prima școală românească.

Cel mai vechi text scris cu litere chirilice, manuscrisul cuprinde Legenda Duminecii și două omilii legate de Joia și Duminica Paștilor și este păstrat de Biblioteca Academiei Române.

Prima și, până acum, singura carte dedicată acestui Codice este intitulată „Manuscrisul de la Ieud” (Editura Academiei RSR, București, 1977). Autorii acesteia sunt Mirela Teodorescu și Ion Gheție.